

การพัฒนาศักยภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุ

The improvement of the capability in social media and applications usage for elderly

จารุวรรณ นิธิไพบูลย์. คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก
 Jaruwan Nitipai boon. Faculty of Business Administration and Information Technology Rajamangala
 University of Technology Tawan-Ok.

E-mai : jaruwan_ni@rmutto.ac.th

Received: 24 November 2020 ; Revised: 19 January 2021 ; Accepted: 3 March 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัย ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 3. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 4. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 5. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 6. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 7. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันและการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และ 8. เพื่อค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไขการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจ และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับ กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยอ้างอิงจากตารางยามาเนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F-test และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ในส่วนของผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 6 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นผู้สูงอายุที่มีการใช้งานสื่อดิจิทัลในระดับสูง และเป็นผู้ที่ตอบแบบสอบถามจากการวิจัยเชิงสำรวจในงานวิจัยนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60 อายุระหว่าง 60 -65 ปี ร้อยละ 53.75 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 32.50 อาชีพก่อนเกษียณ (ก่อนอายุ 60 ปี) คือ ข้าราชการ

ร้อยละ 22.00 2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันผ่านโทรศัพท์มือถือ ค่าเฉลี่ย 4.17 มีการเปิดรับสื่อทุกวัน ค่าเฉลี่ย 3.84 โดยใช้ครั้งละ 30 นาที – 1 ชั่วโมง ค่าเฉลี่ย 3.51 ในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. ค่าเฉลี่ย 3.77 สื่อที่ใช้มากที่สุด คือ Line ค่าเฉลี่ย 4.06 3. กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์ด้านสารสนเทศ ค่าเฉลี่ย 3.80 4. กลุ่มตัวอย่างมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 5. กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันแตกต่างกัน ที่ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 6. กลุ่มตัวอย่างที่มีการประกอบอาชีพก่อนเกษียณ (ก่อนอายุ 60 ปี) ที่แตกต่างกันมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันแตกต่างกัน ที่ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 7. การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในภาพรวม มีความสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.674 8. สื่อที่ผู้สูงอายุใช้งานมากที่สุด คือ Line ปัญหาการใช้งานที่ผู้สูงอายุพบเจอ คือ การไม่ค่อยเข้าใจวิธีการใช้งานหรือพอจะใช้เป็นบ้างแต่ไม่ค่อยเชี่ยวชาญเท่าไร แนวทางการแก้ปัญหา คือ สอบถามวิธีการใช้งานไปยังคนใกล้ชิด อันได้แก่ ลูกและเพื่อน ๆ

คำสำคัญ: สื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน ผู้สูงอายุ

Abstract

The research objectives and research hypotheses are: 1. to study the demographics of the elderly living in the Bangkok area; 2. to study the media exposure and applications usage behavior among elderly the Bangkok area; 3. to study the uses of social media and applications among elderly in the Bangkok area; 4. to study the social media and application literacy among elderly in the Bangkok area; 5. to examine the correlation between the demographics and the social media and application literacy elderly in the Bangkok area; 6. to examine the correlation between the social media and applications exposure and the uses of social media and application of the elderly in the Bangkok area; and 8. to investigate the issues and solutions to social media and application usage among elderly in the Bangkok area.

The study uses the quantitative methodology through a survey and uses a qualitative method. The number of samples is based on the Taro Yamane's table with 95 percent confidence level. The 400 samples of elderly in the Bangkok area are randomized using the multi-stage sampling method. The results from the questionnaire are analyzed using the descriptive statistics, which include frequencies, percentages, the means and standard deviations; the T-test, F-test, as well as the Pearson's Correlation Coefficient. The qualitative method samples include six informants who are elderly with high level of digital media usage and participate in the survey. The research tool includes interview questions, which are analyzed using the narrative analysis.

The research results show that: 1. the majority of the samples are female, with sixty percent aged between 60 and 65 years old; 53.75 percent of them have bachelor degree and 22 percent of them worked as the civil servants before retirement (60 years old); 2. most of them are exposed to social media and application through mobile phone at an average of 4.17; daily exposure is at an average of 3.84; the length of time for each use is 30 minutes at an average of 3.51; the

time of use is 16.00-22.00 hours at an average of 3.77; and Line application is the most frequent use at an average of 4.06; 3. the samples use social media and application for information technology purposes at an average of 3.80; 4. they exhibit the high level of literacy in social media and application at an average of 3.86; 5. samples with different education level display different exposure to social media and application at a significant level of 0.05; 6. samples with different occupations before retirement (60 years of age) show different level of media literacy in social media and application at a 0.05 significant level; 7. exposure to social media and application in general correlates with the uses of social media and application at a 0.01 significant level with a 0.674 coefficient level; 8. Elderly use Line application the most, and they have technical problem, which they solve by asking family members such as children and friends.

Keywords: Social Media, Application, Elderly.

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากตัวเลขการคาดประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แสดงให้เห็นว่า อีก 10 ปีข้างหน้า ในปี 2566 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 14.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด เท่ากับว่าประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” และนับจากนี้ไปอีก 20 ปี ในปี 2576 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 18.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด

สำหรับนั้นผู้สูงอายุมักจะถูกมองอย่างมี วิชาคติ (Ageism) จากคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคมว่า เป็นผู้ที่มีสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยตามวัย มีสุขภาพที่ไม่เอื้อต่อการทำงาน ทำให้ไม่ได้ทำงานเชิงเศรษฐกิจหรือถ้าทำงานก็ให้ผลผลิตต่ำ ยิ่งมีอายุสูงขึ้นไปก็มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคต่างๆ มากขึ้น จึงถูกมองว่าเป็นผู้ที่ต้องการช่วยเหลือจากสังคมและภาครัฐ ซึ่งแนวคิดอคติต่อผู้สูงวัยนี้เป็นมุมมองแบบเหมารวม นำไปสู่การเลือกปฏิบัติด้านอายุ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงวัยส่วนใหญ่ยังมีอคติต่อตัวเอง เช่น มองว่าเป็นภาระของบุตรหลานหรือครอบครัว เป็นคนน่าเบื่อ หัวดื้อ ไม่อดทน ขี้หงุดหงิด หรือคิดซ้ำ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ยาก ตามโลกไม่ทัน ซึ่งการที่ผู้สูงวัยมีอคติต่อตัวเองเช่นนี้ อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงวัยมีคุณค่าได้ (กมลชนก ขำสุวรรณ, 2555) โดย “การสื่อสาร” จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้น เนื่องจากการสื่อสารถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญของมนุษย์ที่ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ อาทิ การสื่อสารภายในตนเองเพื่อการเข้าใจตัวเอง การสื่อสารระหว่างบุคคลใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกิดการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันรวมถึงการรับรู้และเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน การสื่อสารมวลชนมีหน้าที่เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปสู่สาธารณชนในวงกว้าง หรือการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือเรียกอีกอย่างได้ว่าสื่อดิจิทัลที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งการสื่อสารในลักษณะดังกล่าว มีจุดเด่นที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) ระหว่างเว็บไซต์กับผู้ใช้ และระหว่างผู้ใช้กับผู้ใช้ด้วยกันเอง จนเกิดเป็นเว็บแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Networking) ขึ้นมา ก่อให้เกิดการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่ทำให้ผู้คนในสังคมสามารถที่จะแลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูลตามประโยชน์ กิจกรรม หรือความสนใจเฉพาะเรื่องซึ่งกันและกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการสื่อสารในลักษณะดังกล่าวไม่ได้อยู่เฉพาะคนรุ่นใหม่หรือกลุ่มคนทำงานเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงกลุ่มผู้สูงวัยที่เข้ามาใช้งานอย่างมากขึ้นซึ่งอายุไม่ใช่อุปสรรคของการใช้งานเทคโนโลยีอีกต่อไป

เนื่องจากผู้สูงอายุในปัจจุบันติดตามพัฒนาการของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ดังที่ นันทิข ฉลองโภคศิลป์ และหทัยชนก สุขเจริญ (2555) ได้กล่าวว่า การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลจำเป็นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมโดยจะต้องพิจารณาบริบทที่เกี่ยวข้องหลายเรื่อง การเพิ่มช่องทางในการฝึกฝนเรียนรู้ และเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ หรือบริษัท ห้างร้านต่างๆ ที่เพิ่มช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนในกลุ่มผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นในปัจจุบันนั้น ยังมีจำนวนของผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงมากขึ้นมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสืบค้น และติดต่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตได้ดีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมออนไลน์ พบว่า มีกลุ่มของผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตที่เป็นผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาถึงพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อดิจิทัล การใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัล และการรู้เท่าทันดิจิทัลของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ว่าผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อดิจิทัล การใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัล และการรู้เท่าทันดิจิทัลอย่างไร มีปัญหาและแนวทางแก้ไขอย่างไร ซึ่งที่ผ่านมามีการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกาสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย อาทิ นักเรียน นิสิต นักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ รวมถึงประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นการศึกษาในภาพกว้างๆ เท่านั้น ยังไม่ได้เจาะจงไปที่กลุ่มผู้สูงอายุเป็นสำคัญ อีกทั้งข้อมูลที่ได้รับจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและศักยภาพของผู้สูงอายุที่สามารถมีพฤติกรรมกาสื่อสาร และใช้ประโยชน์ จนก่อให้เกิดความพึงพอใจได้เหมือนกับประชาชนในกลุ่มอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องการก้าวสู่สังคมสูงวัยในยุคดิจิทัลของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางด้านกาสื่อสารให้ครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุให้มากขึ้น และยังเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกาวางแผนการให้ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ อาทิ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สภาผู้สูงอายุ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสื่อสารไปยังคนในสังคมเพื่อรักษาและส่งเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไขการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
6. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
7. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
8. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกาเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันและการใช้ ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องนี้มีแนวคิดและทฤษฎีดังต่อไปนี้ แนวคิดเรื่องสื่อดิจิทัล แนวคิดเรื่องจิตวิทยาผู้สูงอายุ ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ และแนวคิดเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานแบบแผนคู่ขนาน (Concurrent Parallel Design) (วัลนิภา ฉลากบาง, 2560) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,089,974 คน (ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อ้างอิงตารางสำเร็จรูปในการกำหนดขนาดตัวอย่างของยามานะ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 5\%$ จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended Question) มีลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ส่วนที่ 2) พฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended Question) มีลักษณะคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าคะแนน 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ส่วนที่ 3) การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended Question) มีลักษณะคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าคะแนน 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ส่วนที่ 4) การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended Question) มีลักษณะคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าคะแนน 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ส่วนที่ 5) ข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended questions)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ t-test , one-way ANOVA และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 6 คน พิจารณาจากเกณฑ์ คือ เป็นผู้สูงอายุที่มีการใช้งานสื่อดิจิทัลในระดับสูง และเป็นผู้ที่ตอบแบบสอบถามจากการวิจัยเชิงสำรวจในงานวิจัยนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งก่อนที่จะนำไปใช้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่สร้างขึ้นก่อนนำไปใช้โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับคุณลักษณะของตัวแปรที่ต้องการวัดตามที่ได้นิยามไว้ว่าครอบคลุมหรือไม่ และทำการตรวจสอบคุณภาพโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรง ตามเนื้อหา (Content Validity) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นลักษณะคำถามแบบมีการกำหนดโครงสร้างคำถามซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ รหัส อายุ อาชีพ ส่วนที่ 2) ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ และแอปพลิเคชันที่ใช้ ส่วนที่ 3) ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การพรรณานี้เนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหาตัวแปร และประเด็นหลักตามที่กำหนด คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปพร้อม ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยโดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณในส่วนที่ 1-4 และส่วนที่ 6-8 และการวิจัยเชิงคุณภาพในส่วนที่ 5 ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 สรุปลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

สรุปลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศหญิง	240	60.00
อายุ 60 – 65 ปี	215	53.75
วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี	130	32.50
อาชีพข้าราชการ	88	22.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท	151	37.75
สถานภาพ สมรส	217	54.25

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุระหว่าง 60–65 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพก่อนเกษียณคือข้าราชการ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท และเป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรส

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 สรุปพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

สรุปพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน	ค่าเฉลี่ย (Xbar)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการเปิดรับ
ช่องทางการใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน คือโทรศัพท์มือถือ	4.17	0.815	มาก
มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันทุกวัน	3.84	1.079	มาก
ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน แต่ครั้งอยู่ที่ระหว่าง 30 นาที – 1 ชั่วโมง	3.51	0.974	มาก
ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน คือ ช่วงเย็น-กลางคืน (16.00-22.00 น.)	3.77	0.832	มาก
ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันที่ใช้ คือ LINE	4.06	0.892	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือในการใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในการเล่น Line โดยมีการใช้ทุกวันๆ ละ 30 นาที – 1 ชั่วโมง ในระหว่างเวลา 16.00-22.00 น.

ส่วนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 สรุปการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

สรุปการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน	ค่าเฉลี่ย (Xbar)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการใช้ประโยชน์
ด้านสารสนเทศ	3.80	0.643	มาก
ด้านสิ่งสวยงามและศิลปะ	3.67	0.919	มาก
ด้านการได้รับความเชื่อถือ	3.73	0.820	มาก
ด้านการรวมตัวและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	3.76	0.702	มาก
ด้านการดำรงเอกลักษณ์ของบุคคล	3.72	0.753	มาก
ด้านความบันเทิง	3.35	0.740	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในด้านสารสนเทศ รองลงมาคือใช้เพื่อทำให้เกิดการรวมตัวและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการที่กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันเพื่อการได้รับความเชื่อถือจากบุคคลรอบข้าง

ส่วนที่ 4 การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
ตารางที่ 4 สรุปการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

สรุปการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน	ค่าเฉลี่ย (Xbar)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Access)	3.89	0.601	มาก
ด้านความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหา (Understanding)	3.78	0.684	มาก
ด้านความสามารถในการประเมินเนื้อหา (Evaluation)	3.85	0.646	มาก
ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ (Create)	3.69	0.666	มาก
ด้านการมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต่อเนื้อหา (Respond)	4.07	0.777	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันมากที่สุดในด้านการมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต่อเนื้อหา (Respond) และมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันน้อยที่สุดในด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ (Create)

ส่วนที่ 5 ปัญหาและแนวทางแก้ไขการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน

สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันที่ผู้สูงอายุใช้ มีดังนี้ Line, Facebook, แอปพลิเคชันของธนาคาร, YouTube, Lazada, Google และแอปพลิเคชันของ 7- Eleven

ปัญหาการใช้งานที่พบ

ปัญหาการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันที่ผู้สูงอายุพบเจอ มีดังนี้ ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจวิธีการใช้งานหรือพอจะใช้เป็นบ้างแต่ไม่ค่อยเชี่ยวชาญเท่าไร นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ ที่พบได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันมักมีการอัปเดตเวอร์ชันใหม่เป็นประจำ เลยทำให้ผู้สูงอายุต้องมาเรียนรู้วิธีการใช้งานใหม่ ผู้สูงอายุยังพบว่า มีปริมาณโฆษณาในสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันค่อนข้างมาก และมีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ตบ้างในบางครั้ง

แนวทางการแก้ไขปัญหา

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน ผู้สูงอายุมี แนวทางการแก้ปัญหา คือ มีการสอบถามวิธีการแก้ปัญหาไปยังคนใกล้ชิดอันได้แก่ ลูกและเพื่อนๆ ให้มาช่วยทำและสอนการใช้งาน บางส่วนก็ลองแก้ปัญหาเองโดยการปิดเครื่องแล้วเปิดใหม่ ถ้าไม่ สำเร็จก็จะให้คนใกล้ชิดช่วยส่งศูนย์หรือร้านที่รับซ่อม

ส่วนที่ 6 การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน

ลักษณะทางประชากร	การทดสอบ	Sig.
เพศ *	4.48	0.00 **
อายุ	1.510	0.223
วุฒิการศึกษา	4.055	.001**
อาชีพ (ก่อนเกษียณ)	9.646	.000**
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	17.516	.000**
สถานภาพสมรส	10.673	.000**

* ทดสอบด้วยค่า t-test ตัวแปรที่เหลือทดสอบด้วยค่า F-test

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรด้าน เพศ วุฒิการศึกษา อาชีพ (ก่อนเกษียณ) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรสที่ต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนที่ 7 การทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน

ลักษณะทางประชากร	การทดสอบ	Sig.
เพศ *	1.234	0.218
อายุ	1.459	0.234
วุฒิการศึกษา	6.114	0.000**
อาชีพ (ก่อนเกษียณ)	8.788	0.000**
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	18.039	0.000**
สถานภาพสมรส	7.232	0.000**

* ทดสอบด้วยค่า t-test ตัวแปรที่เหลือทดสอบด้วยค่า F-test

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรด้านวุฒิการศึกษา อาชีพ (ก่อนเกษียณ) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรสที่ต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนที่ 8 การทดสอบสมมติฐานในการความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันและการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันและการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน	การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน (Y)
การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน	
ช่องทางการใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน (x1)	0.510**
การใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันต่อสัปดาห์ (x2)	0.508**
ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน (x3)	0.488**
ช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน (x4)	0.493**
ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน (x5)	0.435**
การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในภาพรวม (X)	0.674**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 7 พบว่า

1) การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน ด้านช่องทางการใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.510

2) การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน ด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันต่อสัปดาห์ มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.508

3) การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน ด้านระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.488

4) การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน ด้านช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.493

5) การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน ด้านประเภทของสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.435

6) การเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในภาพรวม มีความสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากสื่อ

สังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.674

อภิปรายผล

ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันผ่านโทรศัพท์มือถือมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรณา สมวาทสรรรค์ และกุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ (2559) ที่พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นิยมส่งข้อความสนทนาผ่านโทรศัพท์มือถือมากที่สุด

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุมีการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน Line มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันตพล บันทัดทอง (2557) ที่พบว่า ผู้สูงอายุนิยมใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ Line มากที่สุด

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุมีการใช้ประโยชน์ด้านสารสนเทศมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรวมตัวและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านการได้รับความเชื่อถือ ส่วนด้านที่ผู้สูงอายุมีการใช้ประโยชน์น้อยที่สุดคือด้านความบันเทิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิมา ชัยวรจินดา (2555) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมสื่อสารทางเว็บไซต์เครือข่ายสังคมเพชบุ๊ค พบว่า อัปเดตสถานะของตนเอง โดยเขียนบอกเล่าอารมณ์ความรู้สึก และประสบการณ์ของตนเอง หรือข้อความอื่นๆ มากที่สุด โดยใช้ประโยชน์เพื่อเป็นเครื่องมือสื่อสารมากที่สุด

การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความสามารถในการสร้างสรรค์ (Create) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญาวี คณะผล (2561) ที่พบว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรีมีทักษะการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับน้อย

ผู้สูงอายุที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันแตกต่างกัน และผู้สูงอายุที่มีการประกอบอาชีพก่อนเกษียณ (ก่อนอายุ 60 ปี) ที่แตกต่างกันมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิษ ภิระโคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2561) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษา อาชีพและการทำงาน ประสบการณ์การใช้งาน และวัตถุประสงค์ในการใช้งานแตกต่างกันมีระดับการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาหนึ่งผู้สูงอายุพบเจอในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจวิธีการใช้งานหรือพอจะใช้เป็นบ้างแต่ไม่ค่อยเชี่ยวชาญสักเท่าใดนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมศักดิ์ บุญประเสริฐ และกัลยา ใจรักษ์ (2560) ที่พบว่า หนึ่งใน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุคือ ความสะดวกสบายในการใช้งานของ แอปพลิเคชันไลน์และการใช้งานง่ายของแอปพลิเคชันไลน์

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุมีแนวทางการแก้ปัญหาการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันโดยการสอบถามกับลูกๆ และเพื่อนๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรณา สมวาทสรรรค์ และกุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ (2559) ที่พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะได้รับการสอนจากลูกหลาน มีความเชื่อมั่นว่าลูกหลานจะสอนให้ตนเองได้ นอกจากนี้ยังมีการติดต่อกับกลุ่มเพื่อนเก่าผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการใช้งานเพื่อการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มคนเหล่านี้ มีการนัดกัน พบปะสังสรรค์กันในกลุ่มเพื่อนฝูง และก็มีบ้างในบางครั้งที่ตนเองไม่เข้าใจก็จะสอบถามความรู้ หรือเทคนิคในการใช้งาน แอปพลิเคชันไลน์จากเพื่อน เนื่องจากเพื่อนมีประสบการณ์มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุ มีดังต่อไปนี้

1. ผู้สูงอายุมีการใช้งาน Line และ Facebook เป็นอันดับต้นๆ โดยมีการเปิดรับทุกวันๆ ละประมาณ 30-60 นาที ผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือ ในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุมีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันค่อนข้างมาก แต่มักพบปัญหาด้านการใช้งานที่ค่อนข้างซับซ้อนของสื่อดังกล่าว โดยผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือด้านการใช้งานของสื่อดังกล่าวให้กับผู้สูงอายุคือลูกหลานและเพื่อนๆ ของผู้สูงอายุ

2. ผู้สูงอายุมีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในภาพรวมระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสามอันดับแรกพบว่า ผู้สูงอายุมีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในด้านสารสนเทศ ด้านการรวมตัวและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านการได้รับความเชื่อถือ ส่วนรายด้านที่มีการใช้ประโยชน์น้อยที่สุดคือด้านความบันเทิง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่สร้างสรรค์และผลิตเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชัน ซึ่งอาจหมายถึงตัวผู้สูงอายุเองและบุคคลอื่นๆ ควรเน้นประเด็นต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น เพื่อการใช้ประโยชน์สูงสุดของผู้สูงอายุต่อไป

3. ผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเรียงลำดับตามรายด้านสามอันดับแรก พบว่า ผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในด้านการมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต่อเนื้อหา (Respond) ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Access) และด้านความสามารถในการประเมินเนื้อหา (Evaluation) แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์ (Create) ดังนั้นจึงควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันในประเด็นดังกล่าวให้กับผู้สูงอายุให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งถัดไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุ อาทิ มิติด้านกฎหมาย มิติด้านวัฒนธรรม และมิติด้านการถ่ายทอดความรู้ด้านทักษะการใช้งานแก่ผู้สูงอายุ

2. ควรทำการศึกษาวิจัยผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2564)

บรรณานุกรม

- กมลชนก ขำสุวรรณ. (2555). *เวทีวิจัยประชากรและสังคม อดีตต่อผู้สูงอายุ : ใคร... เริ่มต้นเปลี่ยน.* เข้าถึงได้จาก <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/index.php/component/content/article/101-35-3-2558/265-2015-02-12-06-31-05.html>. 9 กุมภาพันธ์ 2562
- กิริมา สมวาทธรรม์ และกุลทิพย์ ศาสตรระจิว. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารกับการส่งต่อข้อมูลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ. *ประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2559. คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.* (1 กรกฎาคม 2559). หน้า 14-26.
- กันตพล บันทัดทอง. (2557). *พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร.* นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เฉลิมศักดิ์ บุญประเสริฐ และกัลยา ใจรักษ์. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ.* รายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการ (Proceedings) การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17. หน้า 1968-1977. (21 กรกฎาคม 2560)
- นันทิข ชลอมโกคศิลาชัย และหทัยชนก สุขเจริญ. (2555). *พฤติกรรมการใช้เฟซบุค (Facebook) ของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ.* จุลนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชญาวี คณะผล. (2561). *พฤติกรรมการใช้และผลการใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี.* มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. 10 กุมภาพันธ์ 2562, เข้าถึงได้จาก http://research.rpu.ac.th/wp-content/uploads/2017/08/Pitchayawee-Kanphon_2559.pdf
- วัลลภา ฉลากบาง. (2560). การวิจัยแบบผสมผสาน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม.* 7(2): 124-132.
- ศศิมา ชัยวรจินดา. 2555. *พฤติกรรมการสื่อสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อเว็บไซต์เครือข่ายสังคมเฟซบุ๊ก (Facebook) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สาขานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวิข ธีระโคตร วีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตและทัศนคติการใช้เนื้อหาด้านสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ. *Journal of Nursing and Health Care.* 36(1): 72-80.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554.* กรุงเทพฯ: สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *สำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2560.* เข้าถึงได้จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/ประชากรและสังคม/ประชากรสูงอายุ.aspx>. 9 กุมภาพันธ์ 2562
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis.* Third edition. New York : Harper and Row Publication.